

**UCHWAŁA NR XI/97/2016
RADY POWIATU W WAŁCZU**

z dnia 27 kwietnia 2016r.

w sprawie „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2021”.

Na podstawie art.12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2015r. poz.1445, poz.1890) w związku z art.6 ust.3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015r. poz.1390) -

Rada Powiatu w Wałczu uchwała, co następuje:

§1. Uchwala się „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2021”, w brzmieniu jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§2. Zobowiązuje się Zarząd Powiatu w Wałczu do składania Radzie Powiatu w Wałczu informacji o stanie realizacji zadań wynikających z przyjętego programu w I kwartale każdego roku za rok poprzedni.

§3. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Wałczu.

§4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu

Bogdan Białas

Załącznik
do uchwały Nr XIV/97/2016
Rady Powiatu w Wałczu
z dnia 27 kwietnia 2016r.

w sprawie „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie na lata 2016-2021”.

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA
2016-2021**

I. Wprowadzenie

Przemoc w rodzinie jest jednym z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodziny jako instytucji jak też i dla poszczególnych jej członków. W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku znajduje się zapis, który mówi o tym, iż instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką. Państwo ma dbać o dobro rodziny poprzez uwzględnienie go w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy przy użyciu odpowiednich metod i narzędzi, rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej, do których przecież należy sytuacja przemocy w rodzinie.

Konstytucja wskazuje, że kobieta i mężczyzna mają równe prawa m. in. w życiu rodzinnym. Szczególną ochroną Rzeczpospolita Polska obejmuje prawa dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Nie ma już wątpliwości, że zjawisko przemocy w rodzinie istnieje w świadomości społecznej jako ważny problem współczesnego świata; niemal każdego dnia dowiadujemy się o tragicznych wydarzeniach dziejących się w rodzinie, czyli miejscu, które powinno dawać poczucie bezpieczeństwa i miłości. Dzięki licznym kampaniom społecznym prowadzonym przez różne organizacje społeczne zwiększa się wiedza i wrażliwość na sytuacje, które wymagają reakcji, mimo że dzieją się w obrębie tzn. czterech ścian.

Do niedawna przemoc domowa była uważana za zjawisko o wymiarze marginalnym, pojawiającym się w środowiskach tzw. patologicznych. Z danych statystycznych, badań i doświadczeń specjalistów zajmujących się tą problematyką wynika jednak, że zjawisko przemocy jest powszechne i dotyka wszystkich grup społecznych.

II. Założenia Programu

W poszukiwaniu rozwiązań problemów związanych z przemocą w rodzinie zaangażowani są specjaliści instytucji rządowych, organizacji pozarządowych i samorządów. Realizując obowiązek wynikający z art. 6 ust.3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałczu opracowało Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2021, zwany dalej Programem. Program zgodny jest z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Cel strategiczny 4: Innowacje polityki społecznej służące aktywizacji i integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym, *Cel operacyjny 4.2.: Poprawa sytuacji rodzin dotkniętych kryzysem i dysfunkcjami, poprzez wsparcie terapeutyczne oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i alkoholizmowi.*

Głównym założeniem Powiatowego Programu jest kontynuacja podejmowanych działań w ramach realizacji programu na lata 2011-2015, mających na celu ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie wałeckim. Aby osiągnąć założony w Programie na lata 2016-2021 cel priorytetowy, zostały opracowane również cele szczegółowe takie jak: podnoszenie oraz doskonalenie umiejętności kadr pomocy społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększanie świadomości społeczności lokalnej, zwiększanie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc, zapewnienie wieloaspektowej pomocy dla osób doświadczających przemocy, będących w kryzysie i zagrożonych zjawiskami patologicznymi.

Istotnym elementem Programu jest koordynacja działań podejmowanych przez Powiat na rzecz osób doświadczających przemocy oraz sprawców przemocy. Podejmowane dotychczas działania potwierdzają ich skuteczność zarówno w sferze udzielania profesjonalnej pomocy jak również w sferze działań prewencyjnych. Podstawę programu stanowi podejście systemowe, interdyscyplinarne i kompleksowe, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin, będących przedstawicielami różnych instytucji organizacji. Program dąży do rozwoju spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy opartego o wyspecjalizowane zasoby

ludzkie i instytucjonalne, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy. Elementami takiego systemu na poziomie powiatu są pracownicy wszystkich instytucji z danego terenu zaangażowani w przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej.

Interwencja wobec indywidualnego przypadku problemu przemocy nie może opierać się na działaniu jednej instytucji - Działania powinny być podejmowane przez osoby o różnych specjalnościach, co umożliwi pracę zespołową o charakterze wzajemnego uzupełniania się, gdyż różne instytucje zabezpieczają inne potrzeby rodziny uwięzionej w przemoc.

III. Podstawy teoretyczne zjawiska przemocy w rodzinie

W świetle znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu *przemocy w rodzinie* zjawisko przemocy w rodzinie określa się „jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą” (art. 2 pkt 2).

W psychologii przemoc jest określonym typem zachowania, którym sprawca, wykorzystując przewagę, realizuje swoje cele, nie licząc się z dobrem ofiary, powodując szkody na jej zdrowiu fizycznym i/lub psychicznym. Pod względem prawnym analizuje się i ocenia zachowanie jednostki z punktu widzenia określonych norm prawnych.

W prowadzonym w Polsce przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjęto następującą definicję przemocy w rodzinie: są to zamierzone działania bądź rażące zaniedbania dokonywane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił czy władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienie, naruszające ich prawa i dobra osobiste, a w szczególności ich życie bądź zdrowie, zarówno fizyczne, jak i psychiczne”

Definicja ta odnosi się do sytuacji przemocy, w której sprawcą, a także ofiarą może być osoba dorosła lub dziecko. Najczęściej sprawcą jest dorosły, a ofiarą partner i/lub dziecko, lecz kierunek tej zależności może ulec odwróceniu. Ujmuje ona szeroką perspektywę widzenia przemocy i zwraca uwagę na typ relacji i brak możliwości samoobrony ofiary w wyniku naruszania jej dóbr.

Celem stosowania przemocy jest aktywne wywieranie wpływu w niepożądany sposób na ofiarę, aby zmusić ją do postępowania zgodnie z wolą agresora. Przemoc jest zjawiskiem każdorazowo negatywnym, gdyż jest ona pewnym rodzajem wywierania wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby bez jej przyzwolenia.

IV. Wykaz aktów prawnych

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);
2. ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.);
3. ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 2082);
4. ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 ze zm.);
5. ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224 ze zm.);
6. ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 332 ze zm.);
7. ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445 ze zm.);
8. ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446);
9. ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2015 r. poz. 355 ze zm.);
10. ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.);
11. ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.);
12. uchwałę nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. 2014r. poz.445).

V. Zadania samorządów terytorialnych, służb społecznych oraz organizacji pozarządowych w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

Ze względu na wielość służb biorących udział w przeciwdziałaniu zjawisku przemocy w rodzinie w programie musi być ona ujęta jako zjawisko złożone, wieloaspektowe, rozpatrywane w kilku perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej, społecznej i zdrowotnej. Z punktu widzenia prawa przemoc domowa jest uznawana za przestępstwo, co zobowiązuje policję i wymiar sprawiedliwości do interweniowania; aspekt psychologiczny zwraca uwagę na mechanizmy przemocy w rodzinie - uwikłanie w pułapkę przemocowej, wyjście z niej i minimalizację skutków natury psychicznej. Pod względem moralnym doznawanie przemocy pozbawia osobę prawa do godnego życia; funkcjonujące w społeczeństwie mity i stereotypy usprawiedliwiają i uzasadniają przemoc, a wzorce są kontynuowane przez pokolenia; Medyczne względy to szkody fizyczne, związane z nimi cierpienie i koszty leczenia osób poszkodowanych.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

1. poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
2. interwencji kryzysowej i wsparcia;
3. ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej;
4. zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
5. badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;

6. zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocą lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocą w rodzinie, w tym:

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocą w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocą w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocą w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocą w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocą w rodzinie,
2. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowani i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
4. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocą w rodzinie,
2. opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do zadań policji, które chronią osoby dotknięte przemocą w rodzinie należą:

1. podejmowanie interwencji,
2. sporządzanie notatek urzędowych z opisem zdarzeń,
3. ewentualnym zatrzymaniu osób stosujących przemoc w rodzinie,
4. wszczęciu postępowania przygotowawczego przeciwko osobie stosującej przemoc w rodzinie w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
5. wnioskowanie do prokuratury o zastosowanie środków zapobiegawczych.

Do zadań prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocą w rodzinie należą:

1. prowadzenie bądź nadzorowanie prowadzonego przez policję postępowania przygotowawczego dotyczącego przemocą w rodzinie,
2. stosowanie środków zapobiegawczych wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie (poręczenie majątkowe, poręczenie społeczne, dozór policyjny, nakaz opuszczenia przez oskarżonego lokalu mieszkalnego, zakaz opuszczenia kraju).

Do zadań służby zdrowia w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej należą:

1. poinformowanie osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie o istniejących możliwościach skorzystania z pomocy,

2. wystawienie na prośbę poszkodowanych bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała powstałych wskutek użycia siły fizycznej,
3. powiadomienie organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa stwierdzonego podczas badania lekarskiego (rozpoczęcie procedury Niebieskiej Karty).

Do zadań oświaty w sytuacji obserwacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia jest ofiarą przemocy lub przestępstwa należy podjęcie następujących kroków:

1. przeprowadzenie rozmowy z osobą doznającą przemocy, w warunkach gwarantujących jej bezpieczeństwo, swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności,
2. diagnoza sytuacji i potrzeb osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
3. udzielenie kompleksowych informacji osobie pokrzywdzonej oraz jej rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a także jej rodziny,
4. zorganizowanie niezwłocznego dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Do zadań, których podejmują się organizacje pozarządowe należy organizowanie telefonów zaufania, punktów informacyjno-konsultacyjnych, schronisk, hosteli, świetlic dla dzieci i młodzieży, grup wsparcia, specjalistycznej pomocy (prawnej, psychologicznej, terapeutycznej ds. uzależnień).

VI. Zdefiniowanie zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, iż jest intencjonalna (zamierzone działanie mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary), narusza prawa i dobra osobiste ofiary przemocy, powoduje cierpienie i ból oraz poczucie bezsilności. Może przybierać różne formy:

1. Przemoc fizyczna, np.: popychanie kopanie, szczypanie, bicie.
2. Przemoc psychiczna, np.: wyśmiewanie poglądów, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, ograniczenia snu i pożywienia, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, odmowa uczuć, szacunku czy własnego zdania, wymuszanie posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie.
3. Przemoc seksualna, np.: gwałt, wymuszanie stosunku lub nieakceptowanych form pożycia seksualnego,
4. Przemoc ekonomiczna, np.: okradanie, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej lub świadome nie łożenie na utrzymanie rodziny,
5. Zaniedbanie, rozumiane jako niezaspokajanie podstawowych potrzeb (psychicznych i fizycznych) najczęściej stosowane przez osoby dorosłe wobec dzieci. O zaniedbaniu można mówić w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, wyżywieniem, ubiorem, stanem zdrowia i higieną.

Konsekwencje przemocy w rodzinie

Doznawanie przemocy jest zawsze doświadczeniem traumatycznym. Jej skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody dla zdrowia psychicznego i fizycznego jednostki oraz długotrwałe i odległe w czasie problemy, pojawiające się w późniejszym życiu. Do najczęściej występujących konsekwencji doznawania przemocy przez osoby dorosłe należą:

- obrażenia ciała,

- choroby somatyczne związane ze stresem,
- przygnębienie, smutek, obojętność,
- stany lękowe, labilność emocjonalna, zespół stresu pourazowego,
- nieufność, poczucie zagrożenia,
- niska samoocena,
- kłopoty ze snem, koszmary nocne,
- zwiększone spożycie środków psychoaktywnych,
- zaprzeczanie, obwinianie się, wyuczona bezradność.

W wyniku wychowywania się w domu, gdzie występuje przemoc, u dzieci często pojawiają się zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresja, obniżone poczucie własnej wartości, deficyty poznawcze, problemy afektywno - behawioralne. Konsekwencje przemocy mogą ujawniać się również wiele lat później, w okresie młodzieńczym i dorosłym. Odroczone skutki przemocy objawiają się najczęściej różnymi formami niedostosowania społecznego: ucieczkami z domu, wagarowaniem, udziałem w nieformalnych grupach młodzieżowych, uzależnieniami, przestępczością oraz agresją i stosowaniem przemocy.

Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, dlaczego ludzie w systemie rodzinnym krzywdzą siebie wzajemnie, nie doprowadziło do powstania jednego, spójnego modelu teoretycznego, lecz zaowocowało różnorodnością podejść, z których każde koncentruje się na innych mechanizmach odpowiedzialnych za przemoc. Wszystkie one razem pokazują, że jest ona złożonym wielowymiarowym zjawiskiem psychologicznym, społecznym, socjologicznym, biologicznym, analizowanym w obrębie różnych dyscyplin naukowych. W szerokiej społecznej perspektywie w wyniku przemocy zostaje zniszczony cały system rodzinny, nie ma możliwości prawidłowego rozwoju a negatywne wzorce są powielane w kolejnych pokoleniach.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń w przeciwdziałaniu zjawisku przemocy w Polsce, stwierdzono, iż istnieje wiele czynników, które wpływają na ograniczenie możliwości pomocy w sytuacji przemocy domowej. Można do nich zaliczyć ograniczenia ze strony:

<p><u>Ofiar</u> - psychologiczne nastawienie kobiety wobec siebie, psychologiczne nastawienie wobec partnera, nastawienie do specyfiki relacji związku małżeńskiego;</p>	<p>Proces Zmagania się z Problemem</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrzeba otrzymywania wsparcia - percepcja wsparcia - indywidualne strategie radzenia sobie 	<p>Cechy Osoby, które sprzyjają szukaniu pomocy i wsparcia lub utrudniają</p> <ul style="list-style-type: none"> - samoocena - poczucie kontroli - reaktywność emocjonalna - neurotyczność - podatność wiktymizacyjna ofiar
--	--	--

Sprawcy przemocy - brak motywacji do podjęcia decyzji o terapii, niechęć do przyjęcia odpowiedzialności za przemoc wobec członków rodziny, nieumiejętność powiązania wydarzeń związanych z przemocą z własnym działaniem, brak deklaracji o zaprzestaniu przemocy, zaburzenia osobowości, poważne problemy ze zdrowiem psychicznym;

Pomagających - efekt pierwszego wrażenia (sprawca spokojny, sympatyczny, ofiara napięta, reaktywna w wypowiedziach), tendencja do usprawiedliwiania przemocy, redukcja złożoności problemu, przemieszczanie problemu, nadmierna identyfikacja ze sprawcą lub ofiarą przemocy,

podejmowanie mediacji dla złagodzenia konfliktów, co czyni tym samym obie strony w równym stopniu odpowiedzialne za przemoc;

Instytucji - brak lub słaba współpraca między instytucjami pomocowymi, mała skuteczność działań opartych na oddzielnych organizacyjnie i funkcjonalnie strukturach (nieznajomość odpowiednich procedur postępowania, niedostateczna znajomość przepisów prawnych i ustawowych obowiązków swoich i innych służb), działania fragmentaryczne i nieskoordynowane, podejmowanie tych samych działań przez różne instytucje pomocy rodzinie, podejmowanie interwencji niewłaściwie upraszczających wieloaspektowość problemu przemocy w rodzinie - skupianie się jedynie na ofierze z pominięciem sprawcy, ograniczona wymiana informacji między ośrodkami pomocy i profesjonalistami, brak konsultacji między nimi, trudności w określaniu celu i założeń pomocy. Każdy specjalista powinien umieć zidentyfikować przemoc, mieć wiedzę i umiejętności związane z podejmowaniem interwencji, znać kompetencje i zasady współpracy ze wszystkimi instytucjami i służbami

Narzędzi weryfikujących efektywność programów przeciwdziałających dalszym incydentom przemocy domowej. Na szczeblu powiatowym, obszar działań można zawęzić do trzech najważniejszych: diagnozy, pomocy i profilaktyki. Przemoc w rodzinie jest najczęściej zjawiskiem rozległym w czasie i analiza jego przyczyn, oprócz kontekstu aktualnej sytuacji znęcania, powinna obejmować proces narastania napięć i konfliktów w rodzinie wynikających, między innymi z długotrwałych stresów i cech osobowości sprawcy, jego doświadczeń i sposobów radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, jego obraz siebie i kontrolę emocjonalną. System pomocy rodzinom dotkniętym przemocą powinien opierać się o diagnozę problemu uwzględniającą skalę zjawiska, ofertę placówek i instytucji, kompetencje i doświadczenia, możliwości i bariery podejmowania działań pomocowych.

Pomoc rodzinom z problemem przemocy

PRAWNOKARNE ŚRODKI OCHRONY PRZED PRZEMOCĄ	SYTUACJE PRZEMOCY W RODZINIE	RODZAJE WSPARCIA
<p>PIERWSZA POMOC</p> <ul style="list-style-type: none">- telefon zaufania- Ośrodki Interwencji Kryzysowej leczenie, psychoterapia- Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy- Ośrodki Pomocy Społecznej- Służba Zdrowia- Organizacje pozarządowe	<p>OFIARY</p> <p>SPRAWCY</p> <p>ŚWIADKOWI</p>	<ul style="list-style-type: none">- psychoterapia ofiar- psychoterapia sprawców- terapia małżeńska- terapia rodzin- terapia świadków przemocy (dzieci)

VII. Zjawisko przemocy w rodzinie w Polsce

Wśród najważniejszych wniosków zawartych w Sprawozdaniu z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej **za rok 2013** sformułowane są następujące:

- wśród ogółu osób doświadczających przemocy w rodzinie, zgłaszających się do placówek i instytucji lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dominują kobiety (96%),
- duża część osób doświadczających przemocy to osoby pozostające w związkach formalnych: (prawie 50%) lub nieformalnych (14%). Znacznie mniejszą grupę stanowią osoby rozwiedzione (17%) i kawalerowie czy panny (15%),
- przeważają osoby nieaktywne zawodowo, ale nie jest to różnica istotna, osoby zgłaszające się deklarują, iż ich sytuacja materialna jest niezbyt dobra. - na plan pierwszy wysuwa się częstość doświadczania przemocy psychicznej, następnie ekonomicznej, fizycznej i seksualnej. Aż 52% osób doświadczało wszystkich czterech rodzajów przemocy,
- analiza wyników dotyczących ewaluacji lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy pozwala stwierdzić, że instytucjami, z których pomocy zdecydowanie najczęściej korzystały osoby doświadczające przemocy okazały się Policja oraz ośrodek pomocy społecznej, dość często korzystano także z pomocy ośrodków interwencji kryzysowej,
- najpowszechniejszą formą pomocy, z jakiej korzystały osoby doświadczające przemocy w rodzinie okazały się indywidualne konsultacje psychologiczne oraz pomoc socjalna. Stosunkowo często sięgano po pomoc prawną i materialną oraz uczestniczono w grupach terapeutycznych/grupach wsparcia. Najrzadziej wskazywaną formą pomocy były porady mailowe, terapia małżeńska, mediacje rodzinne oraz samopomocowe fora internetowe,
- osoby doznające przemocy najwyżej oceniają skuteczność indywidualnych konsultacji psychologicznych oraz grup terapeutycznych /grup wsparcia. Równie wysokie oceny otrzymały pomoc psychiatryczna oraz konsultacje wychowawcze dotyczące dzieci. Najślabiej wypadła terapia małżeńska oraz mediacje rodzinne,
- najbardziej oczekiwaną formą pomocy w związku z sytuacją przemocy respondenci wskazywali czasowe miejsce schronienia oraz interwencje policyjne,
- za największą zaletę lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy badani uznali fakt, że przemoc przestała być tematem tabu. Pogląd taki podziela ponad połowa badanych.

W Sprawozdaniu z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej **za rok 2014** zawarte są wnioski z badań „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”:

- w roku 2014, 24,7% respondentów deklarowało, że w ciągu swojego życia osobiście doświadczyło, co najmniej jednej z 4 form przemocy. Większość z nich doświadczyła jednej formy przemocy (64%), znacznie mniej badanych było ofiarą dwóch form przemocy – 28,2%. Kobiety istotnie częściej niż mężczyźni przyznawały się do doświadczenia przemocy (odpowiednio 26,8% i 22,3%).
- respondenci najczęściej deklarowali doświadczenie przemocy psychicznej (17,3%). Istotnie rzadziej wskazywali na przemoc fizyczną (15,8%). Przemoc seksualna i ekonomiczna pojawiały się sporadycznie (odpowiednio 1,5%, 4,3%). Wszystkie te różnice są istotne statystycznie. W przypadku przemocy psychicznej i seksualnej kobiety istotnie częściej niż mężczyźni deklarowały jej doświadczenie. W przypadku przemocy ekonomicznej i fizycznej nie było istotnych statystycznie różnic między kobietami i mężczyznami.
- według relacji ofiar i świadków, sprawcami przemocy w rodzinie najczęściej byli mężczyźni. Najczęściej wskazywano na wykształcenie zasadnicze zawodowe lub średnie,

- zgodnie z relacją ofiar, blisko trzy czwarte wszystkich sprawców (72,2%) wykonywało pracę odpłatną, 11,9% było na emeryturze lub rencie, 9,9% było bezrobotnych, a tylko 2,5% uczyło się,
- około 80% wszystkich sprawców przemocy pozostawało w związku małżeńskim, a jedynie około 10% było panną lub kawalerem,
- badanie wykazało silną zależność pomiędzy byciem ofiarą lub świadkiem przemocy w rodzinie w dzieciństwie a stosowaniem przemocy w rodzinie w życiu dorosłym,
- w 2014 roku 26,0% badanych deklaroowało, że zna rodziny w swoim otoczeniu, w których dochodziło do przemocy wobec osób starszych lub niepełnosprawnych,
- w ciągu ostatniego roku od przeprowadzenia badania przemocy doświadczyło 2,5% respondentów. Wśród ofiar przemocy w 2014 roku najwięcej osób doświadczało przemocy psychicznej (56,3%). Zdecydowanie mniej respondentów zadeklarowało, że doświadczana przez nich przemoc miała charakter agresji fizycznej (24,3%) lub przemocy ekonomicznej (18,3%). Najrzadziej badani przyznawali się do bycia ofiarą przemocy seksualnej (1,1%).
- zarówno ofiary, sprawcy, jak i świadkowie przemocy najrzadziej deklarowali złą sytuację materialną (odpowiedzi „raczej źle” i „bardzo źle” – odpowiednio 19,8%, 13,5%, 15,3%). Ponadto, sprawcy znacznie częściej niż ofiary wskazywali na dobrą sytuację materialną (odpowiedzi „raczej dobrze”, „bardzo dobrze” – odpowiednio 42,7% i 34,3%).
- spośród wszystkich odpowiedzi ofiar przemocy, najwięcej (28,8%) wskazywało na występowanie w rodzinie problemu z alkoholem. Innymi często wskazywanymi problemami (jednak istotnie rzadziej niż alkohol) były brak pieniędzy (7,6%), problemy małżeńskie (7,9%) oraz inne problemy (15,4%). Bardzo często ofiary udzielały także odpowiedzi, że na zachowanie sprawcy nie miało wpływu nic szczególnego (17,3%).
- wśród odpowiedzi sprawców przemocy, najwięcej (24,1%) wskazywało na brak szczególnych zdarzeń mających wpływ na ich zachowanie. Dość często sprawcy udzielali także odpowiedzi, iż okolicznością wystąpienia przemocy był problem alkoholowy wśród członków rodziny (17,8%). Innymi często wskazywanymi problemami były problemy małżeńskie (7,5%), problemy w pracy (6,3%) oraz inne problemy rodzinne (9,8%).
- wyniki badania wskazują na istotną pozytywną zależność pomiędzy doświadczaniem przemocy w dzieciństwie (bycie ofiarą lub świadkiem), a byciem sprawcą przemocy wobec dzieci w życiu dorosłym. Blisko 3/4 sprawców przemocy wobec dzieci potwierdziło, że było ofiarą przemocy w dzieciństwie. Z kolei ponad 80% sprawców było świadkami przemocy w dzieciństwie.

VIII. Skala zjawiska przemocy w powiecie waleckim – porównanie danych za rok 2014 i 2015

Skala problemu przemocy w rodzinie na terenie powiatu waleckiego jest tak samo trudna do precyzyjnego oszacowania jak na terenie całego kraju. Główną przyczyną trudności jest uzyskanie wiarygodnych, rzeczywistych danych, charakteryzujących jej rozmiar ze względu na pozostawanie zjawiska w obszarze szarej strefy, nie zgłaszanie zdarzeń, brak możliwości udowodnienia sytuacji w świetle obowiązujących przepisów. Z danych Komendy Powiatowej Policji w 2015 roku przeprowadzono 18 dochodzeń w sprawie fizycznego i psychicznego znęcania się (art. 207 § 1 kk), w 10 przypadkach przestępstwo znalazło swoje potwierdzenie dowodowe i zostały przedstawione prokuratorskie zarzuty, 8 postępowań zostało umorzonych. Analogicznie w roku 2014 prowadzono 32 dochodzenia, w 26 przypadkach przestępstwo zostało potwierdzone, 6 spraw zostało

umorzonych. W 2015 roku pod nadzorem kuratorskim pozostawały 44 osoby skazane wyrokiem sądu za przestępstwa z art. 207 § 1 kk, analogicznie w 2014 roku nadzorowanych było 37 osób.

Skalę problemu przemocy w rodzinie w powiecie wałęckim obrazuje również realizacja procedury Niebieskiej Karty. Zgodnie z art. 9 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. W skład zespołów wchodzi m.in. przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia. W roku 2015 w powiecie wałęckim zespoły interdyscyplinarne pracowały nad ogółem 198 Niebieskimi Kartami, odbyły się 263 posiedzenia grup roboczych, zakończono 99 procedur Niebieskiej Karty. Analogicznie w roku 2014 w powiecie wałęckim zespoły interdyscyplinarne pracowały w sumie nad 234 Niebieskimi Kartami, odbyło się 379 posiedzeń grup roboczych, zakończono 170 procedur. Zauważalna jest tendencja spadkowa w liczbie wszczętych procedur Niebieskich Kart, co może świadczyć o zmniejszeniu skali problemu w porównaniu z poprzednim rokiem oraz zwiększeniu skuteczności stosowanych procedur i narzędzi przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na terenie wszystkich województw osobami najczęściej doświadczającymi przemocy są kobiety przed 65 rokiem życia, oraz w drugiej kolejności dzieci, zdecydowaną większość sprawców stanowią mężczyźni. Z informacji przekazywanych przez przedstawicieli lokalnych służb wynika, iż aktualnie na terenie powiatu wałęckiego istnieje wystarczająca dostępność terapii i poradnictwa specjalistycznego dla osób doświadczających przemocy oraz osób przemoc stosującą, problem dotyczy braku motywacji, zwłaszcza osób stosujących przemoc, do podjęcia działań zmierzających do zmiany postaw i zachowań przemocowych. Na pożądanym poziomie znajduje się profilaktyka poprzez edukację lokalnej społeczności w zakresie postrzegania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, radzenia sobie z problemem i konsekwencjami (Komenda Powiatowa Policji przeprowadziła w roku 2015 ogółem w placówkach oświatowych 799 spotkań i prelekcji profilaktycznych, w 2014 roku przeprowadziła ich 765, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w ubiegłym roku przeprowadziła ogółem zajęcia, szkolenia, prelekcje i wykłady dla 759 osób oraz prowadziła cykl zajęć „Szkoły dla Rodziców” dla 14 rodziców, w roku 2014 było to analogicznie 501 osób przeszkolonych); wskazane jest stałe doskonalenie współpracy interdyscyplinarnej oraz umiejętności poszczególnych służb w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy oraz pracy ze sprawcami.

IX. Cele, założenia oraz adresaci programu

Celem głównym Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie powiatu wałęckiego.

Z powyższego celu głównego wynikają cele szczegółowe:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony, wsparcia oraz profesjonalnej pomocy dla osób dotkniętych przemocą domową i ich rodzin.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług

Dążąc do zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, aby zrealizować cele ustawowe, w tym cele zawarte w Programie, określone zostały obszary oraz kierunki działań, a także grupy adresatów Programu:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna - obszar kierowany do ogółu społeczności lokalnej, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie; świadków przemocy w rodzinie.
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie - obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym dzieci, współmałżonków lub partnerów.
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie - obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

X. Przewidywane efekty realizacji programu

Zakłada się, że realizowane w ramach Programu zadania doprowadzą do zmniejszenia zjawiska problemu przemocy w rodzinie poprzez:

- podniesienia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
- wzmocnienia i upowszechnienia działań profilaktycznych,
- poszerzenia oferty oraz dostępności pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- zintensyfikowania i podniesienia jakości działań kierowanych do sprawców,
- podniesienia jakości usług świadczonych przez podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

XI. Sposób monitorowania i sprawozdawczości

Monitorowanie realizacji Programu będzie prowadzone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałczu w oparciu o wskaźniki wyszczególnione w harmonogramie działań.

Wskaźniki realizacji Programu:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna

- liczba przeprowadzonych spotkań, prelekcji, warsztatów, wykładów i konsultacji adresowanych do różnych grup zagrożonych przemocą,
 - liczba materiałów edukacyjnych w formie informatorów, ulotek i plakatów,
 - liczba materiałów edukacyjnych w lokalnej prasie o tematyce przeciwdziałania przemocy.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony, wsparcia oraz profesjonalnej pomocy dla osób dotkniętych przemocą domową i ich rodzin
- liczba osób dotkniętych przemocą domową objętych wsparciem i specjalistyczną terapią,
 - liczba rodzin dotkniętych przemocą domową objętych wsparciem i specjalistyczną terapią,
 - liczba osób, którym udzielono pomocy poprzez umieszczenie w *Czasowym Miejscu Pobytu dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie lub Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie*
 - liczba osób objętych procedurą *Niebieskiej Karty* - osoby doznające przemocy w rodzinie,
 - liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie uczestniczących w terapii psychologicznej i w zakresie terapii uzależnień,
 - liczba osób stosujących przemoc w rodzinie uczestniczących w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
 - liczba osób objętych procedurą *Niebieskiej Karty* - osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie,
 - ilość prowadzonych dochodzeń w sprawie psychicznego i fizycznego znęcania się.
4. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług - współpraca z instytucjami na rzecz zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie.
- liczba zorganizowanych szkoleń, debat i warsztatów poświęconych zjawisku przemocy w rodzinie oraz mających na celu promowanie stylu życia wolnego od przemocy,
 - liczba szkoleń, spotkań i warsztatów podnoszących wiedzę i kompetencje pracowników świadczących pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy,
 - liczba spotkań interdyscyplinarnych w zakresie przeciwdziałania przemocy,
 - liczba projektów na rzecz pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc domową i uczestników biorących w nich udział.

